
I. PRAWO USTROJOWE

I. Notariat

Ustawa z 14.2.1991 r. – Prawo o notariacie

USTRÓJ NOTARIATU

Notariusz jest powołany do dokonywania czynności, którym strony są obowiązane lub pragną nadać formę notarialną (**czynności notarialnych**). W wypadkach określonych w ustawie czynności notarialnych mogą dokonywać również **zastępca notarialny** albo **aplikant notarialny**.

Notariusz w zakresie swoich uprawnień działa jako osoba zaufania publicznego, korzystając z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym. Natomiast czynności notarialne, dokonane przez notariusza zgodnie z prawem, mają charakter dokumentu urzędowego.

Czynności notarialnych notariusz dokonuje w kancelarii notarialnej. Czynność notarialna może być dokonana także w innym miejscu, jeżeli przemawia za tym charakter czynności lub szczególne okoliczności.

Notariusz może prowadzić tylko jedną kancelarię. Jednocześnie kilku notariuszy może prowadzić jedną kancelarię na zasadach spółki cywilnej lub partnerskiej i w takiej sytuacji każdy z nich dokonuje czynności notarialnych we własnym imieniu i ponosi odpowiedzialność za czynności przez siebie dokonane.

Notariuszowi za dokonanie czynności notarialnych przysługuje **wynagrodzenie** określone **na podstawie umowy** ze stronami czynności, **nie wyższe** jednak **niż maksymalne stawki taksy notarialnej** właściwe dla danej czynności.

Gdy strona czynności notarialnej nie jest w stanie bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny ponieść żądanego przez notariusza wynagrodzenia, **może wystąpić z wnioskiem do sądu rejonowego** właściwego ze względu na jej miejsce zamieszkania **o zwolnienie**

w całości lub w części od ponoszenia tego wynagrodzenia. Możliwość wystąpienia z powyższym wnioskiem dotyczy także osoby prawnej, która wykaże, że nie ma dostatecznych środków na ponoszenie wynagrodzenia żądanego przez notariusza.

Notariusz jako płatnik na podstawie odrębnych przepisów **pobiera podatki.**

Notariusz uzależnia sporządzenie aktu notarialnego oraz objęcie wnioskiem o wpis w księdze wieczystej żądania dokonania wpisu związanego z czynnością notarialną od uprzedniego uiszczenia przez wnioskodawcę należnej opłaty sądowej. Pobraną **opłatę sądową** notariusz przekazuje właściwemu sądowi rejonowemu.

Minister Sprawiedliwości prowadzi rejestr kancelarii.

POWOŁYWANIE NOTARIUSZY

Notariusza powołuje i wyznacza siedzibę jego kancelarii **Minister Sprawiedliwości**, na wniosek osoby zainteresowanej, po zasięgnięciu opinii rady właściwej izby notarialnej. Niewyrażenie powyższej opinii w ciągu 60 dni od dnia otrzymania wniosku Ministra Sprawiedliwości uważane jest za wyrażenie opinii pozytywnej.

Notariuszem może być powołany ten, kto:

posiada obywatelstwo polskie, obywatelstwo innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, albo obywatelstwo innego państwa, jeżeli na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej przysługuje mu prawo podjęcia zatrudnienia lub samozatrudnienia w Polsce;

korzysta w pełni z praw publicznych i ma pełną zdolność do czynności prawnych;

jest nieskazitelnego charakteru i daje rękojmię prawidłowego wykonywania zawodu notariusza;

ukończył wyższe studia prawnicze i uzyskał tytuł magistra;

odbył aplikację notarialną w Polsce;

złożył egzamin notarialny w Polsce;

ukończył 26 lat.

Wymagania, o których mowa w pkt 5 i 6, nie dotyczą osób, które: uzyskały tytuł naukowy profesora albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych, zajmowały stanowisko sędziego lub prokuratora, zajmowały stanowisko asesora sądowego przez okres co najmniej

2 lat, wykonywały zawód adwokata bądź radcy prawnego przez co najmniej 3 lata, zajmowały stanowisko Prezesa, wiceprezesa lub radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej przez co najmniej 3 lata.

Do egzaminu notarialnego bez odbycia aplikacji notarialnej mogą przystąpić osoby, które m.in.: posiadają stopień naukowy doktora nauk prawnych; przez co najmniej 4 lata w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed złożeniem wniosku o dopuszczenie do egzaminu były zatrudnione na stanowisku referendarza sądowego, starszego referendarza sądowego, asystenta prokuratora, asystenta sędziego lub były zatrudnione w SN lub w TK i wykonywały zadania odpowiadające czynnościom asystenta sędziego; po ukończeniu wyższych studiów prawnych przez minimum 4 lata w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed złożeniem wniosku o dopuszczenie do egzaminu wykonywały na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane z czynnościami wykonywanymi przez notariusza w kancelarii notarialnej albo były zatrudnione w urzędach organów władzy publicznej i wykonywały wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej na rzecz tych urzędów; zdały egzamin sędziowski, prokuratorowski, adwokacki, radcowski lub komorniczy.

Notariusz jest obowiązany **w ciągu 2 miesięcy od zawiadomienia o powołaniu uruchomić kancelarię** i zgłosić o tym Ministrowi Sprawiedliwości, a jeżeli w tym terminie nie uruchomi kancelarii, to powołanie traci moc, co stwierdza Minister Sprawiedliwości.

ODWOŁANIE NOTARIUSZY

Minister Sprawiedliwości odwołuje notariusza, jeżeli notariusz:

zrezygnował z prowadzenia kancelarii;

z powodu choroby lub ułomności został uznany orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków notariusza albo bez uzasadnionej przyczyny odmówił poddania się ocenie niezdolności do pracy, pomimo zalecenia rady właściwej izby notarialnej;

ukończył 70 lat;

został pozbawiony prawa prowadzenia kancelarii orzeczeniem sądu dyscyplinarnego;

ma orzeczony zakaz wykonywania zawodu na mocy prawomocnego wyroku sądu;

utracił prawa publiczne bądź pełną zdolność do czynności prawnych.

Minister Sprawiedliwości może odwołać notariusza w wypadku, gdy:

- 1) charakter stwierdzonych w wyniku wizytacji nieprawidłowości stanowi rażąco i oczywistą obrazę przepisów prawa;
- 2) notariusz uzyskał dwie ujemne oceny w wyniku kolejnych wizytacji przeprowadzonych przez wizytatora samorządu notarialnego lub Ministra Sprawiedliwości.

OBOWIĄZKI I PRAWA NOTARIUSZY

Notariusz jest obowiązany postępować zgodnie ze złożonym ślubowaniem i stale podnosić kwalifikacje zawodowe.

Notariusz jest obowiązany zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których powziął wiadomość ze względu na wykonywane czynności notarialne. **Obowiązek zachowania tajemnicy ustaje**, gdy notariusz składa zeznania jako świadek przed sądem, chyba że ujawnienie tajemnicy zagraża dobru państwa albo ważnemu interesowi prywatnemu. W tych wypadkach od obowiązku zachowania tajemnicy może zwolnić notariusza Minister Sprawiedliwości.

Notariusz nie może podejmować zatrudnienia bez uzyskania uprzedniej zgody rady właściwej izby notarialnej, z wyjątkiem zatrudnienia w charakterze pracownika naukowo-dydaktycznego, dydaktycznego lub naukowego, chyba że wykonywanie tego zatrudnienia przeszkadza w pełnieniu jego obowiązków. Poza tym notariuszowi nie wolno także podejmować zajęcia, które by przeszkadzało w pełnieniu obowiązków albo mogło uchybiać powadze wykonywanego zawodu, w szczególności **nie wolno mu zajmować się handlem, przemysłem, pośrednictwem i doradztwem w interesach**.

Kancelaria powinna być czynna w dniach powszednich co najmniej 6 godzin dziennie. Jednocześnie rada właściwej izby notarialnej może ustalić 1 dzień powszedni tygodnia jako wolny za przepracowaną sobotę. Natomiast w wypadkach niecierpiących zwłoki albo szczególnych potrzeb kancelaria może być czynna także w niedziele i święta. Notariusz wykonujący zawód obowiązany jest posiadać adres do doręczeń elektronicznych, wpisany do bazy adresów elektronicznych.

Gdy **notariusz nie może pełnić swych obowiązków, wyznacza na ten czas zastępstwo** spośród zastępców notarialnych zatrudnionych w jego kancelarii oraz notariuszy ze wspólnej kancelarii, informując o tym prezesa rady właściwej izby, albo spośród zastępców notarialnych z wykazu właściwej izby notarialnej oraz notariuszy mających siedzibę kancelarii notarialnej w tej izbie, w porozumieniu z prezesem rady właściwej izby.

Jeżeli z powodu nieobecności notariusza wynikłej z nieprzewidzianych przyczyn notariusz nie wyznaczył w kancelarii zastępstwa na czas swej nieobecności, **zastępstwo wyznacza prezes rady właściwej izby notarialnej**.

Notariusz może upoważnić aplikanta notarialnego objętego jego patronatem do wykonywania czynności notarialnych takich jak: sporządzanie poświadczenia, spisywanie protokołów, sporządzanie wypisów, odpisów i wyciągów dokumentów oraz sporządzanie, na żądanie stron, projektów aktów, oświadczeń i innych dokumentów, pod warunkiem że aplikant odbył co najmniej 2 lata i 6 miesięcy aplikacji oraz uzyskał pozytywny wynik z kolokwium. Notariusz

ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez aplikanta notarialnego przy wykonywaniu ww. czynności notarialnych.

SAMORZĄD NOTARIALNY

Notariusze tworzą samorząd notarialny, który obejmuje **izby notarialne i Krajową Radę Notarialną**, posiadające osobowość prawną.

Organami izby notarialnej są:

walne zgromadzenie notariuszy izby;

rada izby notarialnej.

Izbę notarialną stanowią notariusze prowadzący kancelarię w okręgu sądu apelacyjnego. Siedzibą izby notarialnej jest siedziba sądu apelacyjnego.

Walne zgromadzenie notariuszy izby notarialnej

Walne zgromadzenia notariuszy izby notarialnej są zwyczajne lub nadzwyczajne. Każdy notariusz należący do danej izby jest obowiązany uczestniczyć w walnym zgromadzeniu; **do zakresu działania walnego zgromadzenia notariuszy izby notarialnej należy m.in.:**

- wybór prezesa i wiceprezesa oraz pozostałych członków rady izby notarialnej;
- wybór członka Krajowej Rady Notarialnej;
- wybór notariuszy do sądów dyscyplinarnych i rzecznika dyscyplinarnego;
- ustalenie składek na określone cele;
- uchwalenie budżetu.

Rozstrzygnięcia walnego zgromadzenia zapadają w formie uchwał podejmowanych zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy członków izby.

Rada izby notarialnej

Rada izby notarialnej działa w siedzibie izby i oprócz **prezesa** oraz **wiceprezesa** składa się z: **5 członków** w izbach liczących do 100 notariuszy, **7 członków** w izbach liczących od 101 do 200 notariuszy i **9 członków** w izbach liczących ponad 200 notariuszy. **Kadencja** rady trwa **3 lata**.

Do zakresu działania rady izby notarialnej należy m.in.:

- opiniowanie wniosków w przedmiocie powoływania i odwoływania notariuszy;
- nadzór nad wykonywaniem obowiązków przez notariuszy, zastępców notarialnych i aplikantów notarialnych oraz nad przestrzeganiem przez nich powagi i godności właściwej dla notariusza;
- zarząd i rozporządzanie majątkiem izby;
- zwoływanie walnych zgromadzeń notariuszy izby i wykonywanie uchwał tych zgromadzeń.

Do ważności uchwał rady izby notarialnej jest wymagana obecność co najmniej połowy jej członków. Natomiast uchwały rady zapadają zwykłą większością głosów, przy czym w razie równej liczby głosów decyduje głos prezesa rady.

Krajowa Rada Notarialna

Krajowa Rada Notarialna jest reprezentantem notariatu, składa się z notariuszy wybranych przez walne zgromadzenia notariuszy izb notarialnych, a jej **kadencja trwa 3 lata**.

Do zakresu działania Krajowej Rady Notarialnej należą w szczególności:

- uchwalanie regulaminu wewnętrznego urzędowania kancelarii;
- przedstawianie opinii i propozycji w sprawach taksy notarialnej, czy też zmian przepisów dotyczących funkcjonowania notariatu;
- współpraca z notariatami innych państw;
- wybór spośród członków rady rzecznika dyscyplinarnego;
- ustalanie programu aplikacji notarialnej i nadzór nad szkoleniem aplikantów.

Krajowa Rada Notarialna może zwołać **kongres notariuszy** w celu zasięgnięcia opinii w istotnych sprawach notariatu.

Krajowa Rada Notarialna na podstawie informacji przekazywanych przez rady izb notarialnych prowadzi w systemie teleinformatycznym listę notariuszy oraz zastępców notarialnych.

Nadzór nad notariatem i odpowiedzialność notariuszy za szkody

Nadzór nad działalnością notariuszy i organami samorządu notarialnego sprawuje **Minister Sprawiedliwości** osobiście za pośrednictwem prezesów sądów apelacyjnych lub sądów okręgowych albo przez wyznaczone osoby.

Minister Sprawiedliwości może zatrudnić notariusza, za jego zgodą, w Ministerstwie Sprawiedliwości, sądzie apelacyjnym lub sądzie okręgowym do wykonywania czynności nadzoru nad działalnością notariuszy i organami samorządu notarialnego.

Nadzór nad notariuszami na obszarze właściwości izby notarialnej wykonuje również **rada izby** przez swoich członków lub przez wyznaczonych w tym celu notariuszy niebędących członkami rady albo emerytowanych notariuszy. W ramach tego nadzoru w każdej kancelarii przeprowadza się **wizytację** co najmniej **raz na 4 lata**. Z wizytacji sporządza się protokół. Rada izby notarialnej ocenia wyniki wizytacji i przedstawia – w terminie miesiąca od wizytacji – odpis protokołu Ministrowi Sprawiedliwości, zawiadamiając go równocześnie o środkach podjętych w celu usunięcia stwierdzonych uchybień.

Minister Sprawiedliwości zwraca się do **SN** o uchylenie sprzecznych z prawem uchwał organu samorządu notarialnego w terminie **3 miesięcy** od ich doręczenia. Jeżeli zaskarżona uchwała rażąco narusza prawo, termin ten wynosi **6 miesięcy**.

Notariusz ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu czynności notarialnych na zasadach określonych w KC, z uwzględnieniem szczególnej staranności, do jakiej jest obowiązany przy wykonywaniu tych czynności.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ DYSCYPLINARNA

Za przewinienia zawodowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawnych, uchycienia powadze lub godności zawodu, za niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności notarialnych, za niewykonanie obowiązku objęcia patronatem co najmniej jednego aplikanta notarialnego w okresie kolejnych 3 lat i 6 miesięcy oraz za niewykonanie zobowiązania do objęcia patronatem nałożonego na notariusza przez prezesa właściwego sądu apelacyjnego, a także za niespełnienie obowiązku przekazania w terminie 7 dni ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych wypisu aktu notarialnego oraz kopii umowy z podpisami notarialnie poświadczonymi, na mocy których cudzoziemiec nabył nieruchomości położoną na terytorium RP lub nabył bądź objął udziały, akcje lub ogół praw i obowiązków w spółce handlowej będącej właścicielem lub wieczystym użytkownikiem nieruchomości położonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie;
- 2) nagana;
- 3) kara pieniężna do wysokości pięciokrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, nie niższa od połowy tego wynagrodzenia;
- 4) pozbawienie prawa prowadzenia kancelarii.

Wymierzenie nagany lub kary pieniężnej pociąga za sobą niemożność udziału ukaranego w organach samorządu notarialnego i w sądzie dyscyplinarnym przez okres **3 lat**. Kary pieniężne wpływają na rzecz Skarbu Państwa. Natomiast osoba, która przestała być notariuszem w związku z orzeczeniem pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii, może ponownie ubiegać się o powołanie na notariusza **po upływie 10 lat** od uprawomocnienia się orzeczenia tej kary.

Po upływie 5 lat od chwili czynu nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego, a w razie wszczęcia – ulega ono umorzeniu. Jednakże gdy czyn zawiera znamiona przestępstwa, **przedawnienie dyscyplinarne** nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie przewidziane w przepisach KK.

Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych są powołane:

- w I instancji – **sądy dyscyplinarne izb notarialnych**;
- w II instancji – **Wyższy Sąd Dyscyplinarny**.

Członków sądów dyscyplinarnych wybierają na 3-letnią kadencję poszczególne walne zgromadzenia notariuszy izb notarialnych. Ogólną liczbę członków sądów dyscyplinarnych oraz liczbę członków tych sądów wybieranych przez poszczególne walne zgromadzenia notariuszy izb notarialnych określa Krajowa Rada Notarialna.

Sąd dyscyplinarny orzeka w składzie 3 członków, a Wyższy Sąd Dyscyplinarny w składzie 5 członków.

Obwiniony może ustanowić obrońcę spośród notariuszy, adwokatów lub radców prawnych; **wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego mogą zgłosić Minister Sprawiedliwości lub rada właściwej izby notarialnej** po wstępnym wyjaśnieniu okoliczności koniecznych do ustalenia znamion czynu zarzucanego obwinionemu oraz złożeniu wyjaśnień przez ob-

winionego, chyba że ich złożenie nie jest możliwe. Postępowanie dyscyplinarne w I instancji powinno być zakończone w terminie miesiąca od daty wpływu wniosku. W razie odwołania notariusza w toku postępowania dyscyplinarnego postępowanie toczy się nadal.

ŚRODKI ZASKARŻENIA

Od orzeczenia sądu dyscyplinarnego I instancji przysługuje obwinionemu, rzecznikowi dyscyplinarnemu oraz Ministrowi Sprawiedliwości **odwołanie** do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego **w terminie 14 dni** od otrzymania orzeczenia wraz z uzasadnieniem.

Od orzeczenia wydanego przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny przysługuje obwinionemu, rzecznikowi dyscyplinarnemu, Ministrowi Sprawiedliwości, Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz Krajowej Radzie Notarialnej **kasacja** do SN **w terminie 30 dni** od doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem.

ZATARCIE

Po upływie 3 lat od uprawomocnienia się orzeczenia orzekającego karę upomnienia lub nagany albo **5 lat** od uprawomocnienia się orzeczenia orzekającego karę pieniężną, a po upływie **15 lat** od uprawomocnienia się orzeczenia o pozbawieniu prawa prowadzenia kancelarii, **Minister Sprawiedliwości zarządza usunięcie odpisu orzeczenia z akt osobowych**, jeśli w tym okresie nie wydano przeciwko ukaranemu innego orzeczenia o nałożeniu kary dyscyplinarnej.

Sąd dyscyplinarny może zawiesić w czynnościach zawodowych notariusza, przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne, dyscyplinarne albo o ubezwłasnowolnienie. Na uchwałę o zawieszeniu w czynnościach zawodowych notariuszowi przysługuje zażalenie, które rozpoznaje sąd dyscyplinarny II instancji.

APLIKANCI NOTARIALNI

Wpis na listę aplikantów notarialnych następuje na podstawie uchwały rady izby notarialnej właściwej ze względu na miejsce złożenia zgłoszenia o przystąpieniu do egzaminu wstępnego. Uzyskanie przez kandydata pozytywnego wyniku z egzaminu wstępnego uprawnia go do złożenia wniosku o wpis na listę aplikantów notarialnych w ciągu **2 lat** od doręczenia uchwały ustalającej wynik tego egzaminu.

Aplikant notarialny odbywa aplikację u notariusza, z którym zawarł umowę o pracę, a w razie zatrudnienia przez radę izby notarialnej u notariusza wyznaczonego przez tę radę.

Rada izby notarialnej podejmuje uchwałę w sprawie wpisu na listę aplikantów notarialnych w terminie 14 dni od złożenia wniosku o wpis. Od uchwały o odmowie wpisu służy zainteresowanemu **odwołanie** do Krajowej Rady Notarialnej w terminie 14 dni od doręczenia uchwały. Natomiast od ostatecznej decyzji odmawiającej wpisu na listę aplikantów notarialnych oraz w razie niepodjęcia uchwały przez radę izby notarialnej w terminie 14 dni od złożenia wniosku

o wpis albo niepodjęcia uchwały przez Krajową Radę Notarialną w terminie 30 dni od doręczenia odwołania zainteresowanemu służy **skarga do sądu administracyjnego**.

Najpóźniej w terminie 30 dni od podjęcia uchwały w sprawie wpisu na listę aplikantów notarialnych **rada izby notarialnej, w formie uchwały, wyznacza aplikantowi patrona**. W przypadku niepodjęcia ww. uchwały, na wniosek aplikanta, **prezes właściwego sądu apelacyjnego**, w terminie 30 dni od złożenia wniosku, **wskazuje notariusza zobowiązanego do objęcia patronatem wnioskującego aplikanta notarialnego**.

Po przeprowadzeniu egzaminu wstępnego komisja kwalifikacyjna ustala wynik kandydata w drodze uchwały i doręcza jej odpis kandydatowi i Ministrowi Sprawiedliwości. W terminie 14 dni od doręczenia tej uchwały kandydatowi służy odwołanie do Ministra Sprawiedliwości, który rozstrzyga je w formie decyzji administracyjnej.

Aplikacja notarialna rozpoczyna się 1 stycznia każdego roku, **trwa 3 lata i 6 miesięcy**. Polega na zaznajomieniu aplikanta notarialnego z całokształtem pracy notariusza, w szczególności z czynnościami sądów w sprawach cywilnych, gospodarczych i wieczystoksięgowych.

Aplikację notarialną organizuje i prowadzi rada izby notarialnej na podstawie programu ustalonego przez Krajową Radę Notarialną.

Pracownikowi przysługuje prawo do urlopu płatnego w wysokości 80% wynagrodzenia, w wymiarze 30 dni kalendarzowych, na przygotowanie się do egzaminu notarialnego. Z uprawnień tego można skorzystać tylko raz. Od uchwały o wyniku egzaminu notarialnego zdającemu przysługuje **odwołanie** do komisji egzaminacyjnej II stopnia przy Ministrze Sprawiedliwości **w terminie 14 dni** od jej otrzymania. Od uchwały komisji odwoławczej służy **skarga do sądu administracyjnego**.

ZASTĘPCA NOTARIALNY

Zastępcą notarialnym jest osoba, która uzyskała pozytywny wynik z egzaminu notarialnego i złożyła ślubowanie. Może zostać zatrudniony w kancelarii notarialnej.

Aplikanci notarialni i zastępcy notarialni mają prawo uczestniczyć w walnych zgromadzeniach notariuszy izby notarialnej, przy tym mogą zabierać głos w obradach, jednakże nie mają prawa składania wniosków i brania udziału w głosowaniu.

Do aplikantów notarialnych i zastępców notarialnych stosuje się w szczególności przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy z następującymi zmianami:

aplikant notarialny odpowiada dyscyplinarnie również za niewypełnianie swoich ustawowych obowiązków;

karami dyscyplinarnymi są: upomnienie, nagana, kara pieniężna, skreślenie z wykazu zastępców notarialnych, skreślenie z listy aplikantów notarialnych;

skazany na karę nagany nie może być powołany na notariusza w terminie roku od uprawomocnienia się orzeczenia, natomiast skazany na karę pieniężną nie może być również w tym okresie wyznaczony do zastępowania notariusza;

osoba skreślona z wykazu zastępców notarialnych w związku z orzeczeniem kary dyscyplinarnej polegającej na skreśleniu z tej listy może ubiegać się o powołanie na notariusza po upływie 10 lat od uprawomocnienia się orzeczenia kary skreślenia z wykazu zastępców notarialnych;

osoba skreślona z listy aplikantów notarialnych w związku z orzeczeniem kary dyscyplinarnej polegającej na skreśleniu z tej listy może ubiegać się o ponowny wpis na listę aplikantów po upływie 5 lat od uprawomocnienia się orzeczenia kary skreślenia z listy aplikantów notarialnych;

po upływie 7 lat i 6 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia o skreśleniu z listy aplikantów notarialnych oraz **po upływie 15 lat** od uprawomocnienia się orzeczenia o skreśleniu z wykazu zastępców notarialnych, **Minister Sprawiedliwości zarządza usunięcie odpisu orzeczenia z akt osobowych**, jeśli w tym okresie nie wydano przeciwko ukaranemu innego orzeczenia o nałożeniu kary dyscyplinarnej.

CZYNNOŚCI NOTARIALNE

Notariusz dokonuje następujących czynności:

- 1) sporządza akty notarialne i akty poświadczenia dziedziczenia;
- 2) podejmuje czynności dotyczące europejskiego poświadczenia spadkowego;
- 3) podejmuje czynności związane z zarządem sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i z tymczasowym przedstawicielem w zakresie udziału małżonka przedsiębiorcy w przedsiębiorstwie;
- 4) sporządza poświadczenia;
- 5) spisuje protokoły;
- 6) sporządza protesty weksli i czeków;
- 7) przyjmuje na przechowanie pieniądze, papiery wartościowe, dokumenty, dane na informatycznym nośniku danych, o którym mowa w przepisach o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne;
- 8) prowadzi rejestry akcjonariuszy prostych spółek akcyjnych oraz podejmuje związane z tym czynności;
- 9) sporządza wypisy, odpisy i wyciągi dokumentów;
- 10) sporządza, na żądanie stron, projekty aktów, oświadczeń i innych dokumentów;
- 11) składa wnioski o wpis w księdze wieczystej wraz z dokumentami stanowiącymi podstawę tego wpisu;
- 12) sporządza inne czynności wynikające z odrębnych przepisów.

Notariusz odmówi dokonania czynności notarialnej sprzecznej z prawem. **Na odmowę dokonania czynności notarialnej** osoba zainteresowana może wnieść, **w terminie tygodnia** od doręczenia uzasadnienia odmowy, a gdy nie zażądała w przepisany terminie doręczenia uzasadnienia odmowy – od dnia, w którym dowiedziała się o odmowie, **zażalenie do sądu**

okręgowego właściwego ze względu na siedzibę kancelarii notariusza odmawiającego dokonania czynności notarialnej. Zażalenie wnosi się za pośrednictwem notariusza, który może, jeżeli uzna je za słuszne, dokonać czynności notarialnej i wtedy nie nadaje zażaleniu dalszego biegu.

Notariuszowi nie wolno dokonywać czynności notarialnych, które dotyczą:

- 1) jego samego;
- 2) jego małżonka;
- 3) krewnych lub powinowatych notariusza w linii prostej bez ograniczenia stopnia, a w linii bocznej krewnych i powinowatych do trzeciego stopnia włącznie;
- 4) osób związanych z notariuszem z tytułu przysposobienia, opieki, kurateli albo będących w bliskim z nim stosunku.

Powyższe ograniczenia trwają także po ustaniu małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli. Przy dokonywaniu czynności notarialnej notariusz jest obowiązany stwierdzić tożsamość osób biorących udział w czynności. Poza tym notariuszowi nie wolno dokonywać czynności notarialnej, gdy powźmie wątpliwość, czy strona czynności notarialnej ma zdolność do czynności prawnych.

Nie może być świadkiem czynności notarialnej osoba będąca z zawierającymi czynność lub z osobami, na których rzecz czynność jest dokonywana, w takim stosunku, który nie pozwala notariuszowi w jej imieniu ani na jej rzecz dokonać czynności.

Podpisy na aktach notarialnych i poświadczonych dokumentach **są składane w obecności notariusza**. Natomiast gdy podpis na poświadczonym dokumencie został złożony nie w obecności notariusza, osoba, która podpisała, powinna uznać przed notariuszem złożony podpis za własnoręczny.

Strony czynności notarialnej odpowiadają solidarnie za wynagrodzenie należne notariuszowi.

Notariusz sporządza akt notarialny, jeżeli wymaga tego przepis prawa lub taka jest wola stron.

Jeśli akt notarialny zawiera przeniesienie, zmianę lub zrzeczenie się prawa ujawnionego w księdze wieczystej albo ustanowienie prawa, które może być ujawnione w tej księdze bądź obejmuje czynność przenoszącą własność nieruchomości, chociażby dla tej nieruchomości nie była prowadzona księga wieczysta, **notariusz** sporządzający akt notarialny, **nie później niż w dniu jego sporządzenia, składa wniosek o wpis w księdze wieczystej** za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe.

Akt notarialny przed podpisaniem powinien być **odczytany** przez notariusza albo przez inną osobę w jego obecności. Przy odczytaniu notariusz powinien się przekonać, że osoby biorące udział w czynności dokładnie rozumieją treść oraz znaczenie aktu, a akt jest zgodny z ich wolą. Na żądanie powinny być odczytane również załączniki do aktu.

Krajowa Rada Notarialna prowadzi Centralne Repozytorium Elektronicznych Wypisów Aktów Notarialnych w systemie teleinformatycznym, w którym przechowuje się elektroniczne wypisy i wyciągi z aktów notarialnych sporządzonych na terytorium Polski. Niezwłocznie po sporządzeniu aktu notarialnego zawierającego w swej treści dane stanowiące podstawę wpisu do rejestru przedsiębiorców KRejSąd albo podlegającego złożeniu do akt rejestrowych podmiotu wpisanego do rejestru przedsiębiorców KRejSąd notariusz umieszcza jego elek-

troniczny wypis w Repozytorium. Wypisy aktów notarialnych innych niż ww. umieszcza się w Repozytorium, jeżeli wynika to wprost z odrębnych przepisów oraz pozwalają na to warunki organizacyjno-techniczne systemu teleinformatycznego.

Oryginały aktów notarialnych nie mogą być wydawane poza miejsce ich przechowywania.

Notariusz sporządza **akt poświadczenia dziedziczenia** ustawowego bądź testamentowego, **z wyłączeniem** dziedziczenia na podstawie testamentów szczególnych. Osobami zainteresowanymi są osoby, które mogą wchodzić w rachubę jako spadkobiercy ustawowi i testamentowi, a także osoby, na których rzecz spadkodawca uczynił zapisy windykacyjne. Tym samym odrzucenie spadku lub zapisu windykacyjnego oraz uznanie za niegodnego powoduje utratę statusu osoby zainteresowanej.

Przed sporządzeniem aktu poświadczenia dziedziczenia notariusz spisuje **protokół dziedziczenia** przy udziale wszystkich osób zainteresowanych.

Na wniosek osoby zainteresowanej przy jej udziale notariusz sporządza **projekt protokołu dziedziczenia**.

W razie złożenia testamentu notariusz dokonuje jego otwarcia i ogłoszenia, chyba że otwarcie i ogłoszenie testamentu już nastąpiło.

Po spisaniu protokołu dziedziczenia **notariusz sporządza akt poświadczenia dziedziczenia**, jeśli nie ma wątpliwości co do istnienia jurysdykcji krajowej, treści właściwego prawa obcego, osoby spadkobiercy i wysokości udziałów w spadku, a w przypadku gdy spadkodawca uczynił zapis windykacyjny – także co do osoby, na której rzecz spadkodawca uczynił ten zapis, i przedmiotu tego zapisu.

Notariusz odmawia sporządzenia aktu poświadczenia dziedziczenia, jeżeli:

w stosunku do spadku został już uprzednio sporządzony akt poświadczenia dziedziczenia albo wydane postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku;

w toku sporządzania protokołu dziedziczenia ujawnią się okoliczności wskazujące, że przy jego sporządzeniu nie były obecne wszystkie osoby, które mogą wchodzić w rachubę jako spadkobiercy, lub też osoby, na których rzecz spadkodawca uczynił zapisy windykacyjne, albo istnieją bądź istniały testamenty, które nie zostały otwarte, ogłoszone;

w sprawie brak jest jurysdykcji krajowej.

Notariusz niezwłocznie **po sporządzeniu aktu poświadczenia dziedziczenia dokonuje jego wpisu do Rejestru Spadkowego** przez wprowadzenie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego danych wynikających z tego aktu.

Krajowa Rada Notarialna tworzy system teleinformatyczny w celu prowadzenia Rejestru Spadkowego oraz zapewnia notariuszom i sądom dostęp do tego systemu w celu dokonywania wpisów oraz ochronę danych w nim zgromadzonych przed nieuprawnionym dostępem, przetwarzaniem, zmianą lub utratą. Za wpisy dokonywane w Rejestrze Spadkowym notariusz oraz sąd pobierają opłatę, którą przekazują Krajowej Radzie Notarialnej. **Zarejestrowany akt**

poświadczenia dziedziczenia ma skutki prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku.

Oryginały aktów poświadczenia dziedziczenia nie mogą być wydawane poza miejsce ich przechowywania.

Na czynności notariusza w przedmiocie wydania, sprostowania, zmiany lub uchylenia albo zawieszenia skutków **europejskiego poświadczenia spadkowego** przysługuje zażalenie. Natomiast na postanowienie sądu II instancji wydane w wyniku rozpoznania zażalenia skarga kasacyjna nie przysługuje.

Notariusz sporządza akt powołania albo odwołania zarządcy sukcesyjnego. Notariusz odmawia sporządzenia aktu powołania albo odwołania zarządcy sukcesyjnego, gdy w toku sporządzania protokołu powołania, odpowiednio odwołania, zarządcy sukcesyjnego ujawnią się okoliczności wskazujące na uzasadnione wątpliwości co do kręgu osób, którym przysługuje udział w przedsiębiorstwie w spadku, powodujące brak możliwości stwierdzenia, że wymagana większość tych osób wyraziła zgodę na powołanie, odpowiednio odwołanie, zarządcy sukcesyjnego. Oryginały aktów powołania i odwołania zarządcy sukcesyjnego nie mogą być wydawane poza miejsce ich przechowywania. Notariusz na żądanie sądu, prokuratora, dyrektora izby administracji skarbowej oraz naczelnika urzędu skarbowego przesyła wypis aktu powołania lub odwołania zarządcy sukcesyjnego.

Notariusz poświadcza: własnoręczność podpisu, zgodność odpisu, wyciągu lub kopii z okazanym dokumentem, datę okazania dokumentu, pozostawanie osoby przy życiu albo w określonym miejscu.

Notariusz spisuje protokoły walnych zgromadzeń organizacji społecznych, stowarzyszeń, spółdzielni, spółek i innych osób prawnych w przypadkach prawem przewidzianych. Protokoły spisuje się w formie aktu notarialnego.

Notariusz przyjmuje na przechowanie wszelkiego rodzaju dokumenty, także w zamkniętych kopertach. Poza tym w związku z dokonywaną w jego kancelarii czynnością ma prawo przyjąć na przechowanie, w celu wydania ich osobie wskazanej przy złożeniu bądź jej następcy prawnemu, papiery wartościowe albo pieniądze w walucie polskiej lub obcej.

Notariusz może zawrzeć z prostą spółką akcyjną umowę o prowadzenie rejestru akcjonariuszy tej spółki. Jest obowiązany do pisemnego poinformowania spółki o odmowie zawarcia umowy, jeśli spółka zwróciła się do niego w formie dokumentowej lub pisemnej o prowadzenie rejestru akcjonariuszy.

Wypis ma moc prawną oryginału.

Elektroniczny wypis aktu notarialnego jest dosłownym powtórzeniem oryginału, jednak poprawek i przekreśleń znajdujących się w oryginale nie zamieszcza się w wypisie.

Informacje pisemne i inne dokumenty wydaje się osobom, na których żądanie zostały dokonane czynności notarialne. Gdy z treści stosunku prawnego to wynika, wydaje się je stronie, której czynność notarialna dotyczy. Notariusz w przypadkach prawem przewidzianych przesyła sądom i innym organom państwowym informacje pisemne o sporządzonych dokumentach i wypisy tych dokumentów. **Informacji ustnych** o dokonanych czynnościach notariusz może jedynie udzielić instytucjom i osobom, które mają prawo otrzymać wypisy dokumentów stwierdzających te czynności.

2. Komornicy sądowi i koszty komornicze

Ustawa z 22.3.2018 r. o komornikach sądowych

ZADANIA KOMORNIKA

Komornik sądowy jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym. Komornik podlega nadzorowi sądu oraz nadzorowi odpowiedzialnemu prezesa sądu rejonowego, przy którym działa. Komornik przy wykonywaniu zadań kieruje się **dobrem wymiaru sprawiedliwości** oraz **interesem publicznym**.

Komornik jest **organem władzy publicznej** w zakresie wykonywania czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym.

Czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym oraz inne ustawowe zadania komornik **wykonuje osobiście**. W przypadkach przewidzianych w ustawach komornik **może zlecić wykonywanie określonych czynności asesorowi komorniczemu** w celu przygotowania go do wykonywania zawodu komornika.

Komornikom powierza się w szczególności następujące zadania:

wykonywanie orzeczeń sądowych w **sprawach o roszczenia pieniężne i niepieniężne oraz o zabezpieczenie roszczeń**, w tym europejskich nakazów zabezpieczenia na rachunku bankowym;

wykonywanie innych tytułów wykonawczych oraz tytułów egzekucyjnych, które zgodnie z odrębnymi przepisami podlegają **wykonaniu w drodze egzekucji sądowej bez zaopatrywania ich w klauzulę wykonalności**;

wykonywanie postanowień o zabezpieczeniu środka dowodowego oraz postanowień nakazujących wydanie środka dowodowego w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej;

wykonywanie **postanowień o zabezpieczeniu spadku lub sporządzanie spisu inwentarza**;

sporządzanie protokołu stanu faktycznego;

na zlecenie sądu – doręczanie bezpośrednio adresatowi zawiadomień sądowych, pism procesowych oraz innych dokumentów sądowych za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty;

na wniosek organizatora licytacji – sprawowanie urzędowego nadzoru nad dobrowolnymi publicznymi licytacjami, z przybiciem najniższej lub najwyższej oferty.

Na czynności komornika, o których mowa w pkt 5 i 6, **przysługuje skarga do sądu rejonowego**. Zażalenie na postanowienie sądu **nie przysługuje**, z wyjątkiem postanowień w przedmiocie kosztów komorniczych.

Protokół stanu faktycznego jest **zapisem naocznych spostrzeżeń komornika poczynionych w toku osobistych oględzin**.

Przedmiotem protokołu **nie mogą być** spostrzeżenia poczynione na podstawie dostępnych komornikowi rejestrów i innych publicznych źródeł informacji, **jak też hipotezy dotyczące określonych zjawisk, relacji oraz związków przyczynowo-skutkowych**. W toku osobistych oględzin komornikowi nie wolno stosować środków przymusu ani przełamywać oporu osób uczestniczących w czynnościach.

Komornik, w ramach pełnionej służby, organizuje indywidualną kancelarię komorniczą. Kancelaria **to zespół osób i środków materialnych** służących do obsługi komornika w zakresie powierzonych mu zadań i czynności. Komornik **może prowadzić tylko jedną kancelarię**. Komornik **nie może tworzyć filii kancelarii, oddziałów** ani innych jednostek organizacyjnych służących jej obsłudze. Siedziba kancelarii znajduje się w rewirze komorniczym, w którym komornik został powołany.

Rewirem komorniczym jest obszar właściwości sądu rejonowego, przy którym działa komornik. W razie zniesienia sądu rejonowego komornicy dotychczas działający przy tym sądzie stają się z mocy prawa komornikami przy sądzie, który swoją właściwością objął obszar właściwości zniesionego sądu. **W rewirze komorniczym może działać więcej niż jeden komornik**.

Komornik nie może odmówić przyjęcia wniosku o: **wszczęcie egzekucji, wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym, wykonania postanowienia o zabezpieczeniu środka dowodowego lub postanowienia nakazującego wydanie środka dowodowego w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej, wykonania postanowienia o zabezpieczeniu spadku, sporządzenia spisu inwentarza**, do przeprowadzenia których jest właściwy zgodnie z KPC.

W sprawach dotyczących wykonywania tytułów wykonawczych, egzekucyjnych wierzyciel ma prawo wyboru komornika **na obszarze właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się siedziba kancelarii komornika**, z wyjątkiem spraw o: egzekucję z nieruchomości; wydanie nieruchomości; wprowadzenie w posiadanie nieruchomości; opróżnienie pomieszczeń, w tym lokali mieszkalnych, z osób lub rzeczy; w których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio. Wierzyciel, dokonując wyboru komornika, **składa wraz z wnioskiem o wszczęcie egzekucji pisemne oświadczenie, że korzysta z prawa wyboru komornika**.

Komornik wybrany przez wierzyciela odmawia jednak wszczęcia egzekucji, wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, wykonania europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym, jeżeli:

- w zakresie prowadzonych przez niego egzekucji **zaległość przekracza 6 miesięcy**, chyba że łączna liczba wszystkich spraw, jakie wpłynęły do kancelarii w roku poprzednim, **nie przekroczyła 1000**;
- **wpływ wszystkich spraw w danym roku przekroczył 2500**, a skuteczność w zakresie prowadzonych przez niego egzekucji w roku poprzednim **nie przekroczyła 35%**;
- **wpływ wszystkich spraw w danym roku przekroczył 5000**.